

CBU | CENTRUM FÖR FORSKNING
OM BARN OCH UNGAS PSYKISKA
HÄLSA OCH UPPVÄXTVILLKOR

VERKSAMHETS- BERÄTTELSE 2021

CBU, Centrum för forskning om barns och ungas
psykiska hälsa och uppväxtvillkor

Verksamhetsberättelse 2021

CBU, Centrum för forskning om barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor
Karlstads universitet

Illustrationer: Stina Wirsén/Söderberg Agentur

Tryck & layout: Universitetstryckeriet, Karlstad 2022

INNEHÅLL

1. Inledning	5
2. Verksamhet	7
2.1 Forskning.....	7
2.2 Forskarutbildning	8
2.3 Personal som under 2021 deltog i verksamheten.....	8
2.4 Internationellt	8
2.5 Samverkan	8
2.6 Lokaler och utrustning	8
2.7 Uppföljning och utveckling av verksamheten	8

1. INLEDNING

CBU, Centrum för forskning om barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor, började sin verksamhet den 1 februari 2021 i samband med att Gisela Priebe tillträdde som föreståndare för centret. CBU innebar en nystart från tidigare CFBUPH, Centrum för forskning om barns och ungdomars psykiska hälsa, under ledning av professor Curt Hagquist. Vid tidpunkten för nystarten fanns ingen verksamhet kvar i CFBUPH.

Större delen av verksamheten under 2021 skedde digitalt på grund av den pågående pandemin och restriktionerna i samband med den. De månatliga forskningsseminarierna har varit kärnan i verksamheten. Vid varje tillfälle har en forskare presenterat sin forskning för att ge deltagarna möjlighet att lära känna varandras forskningsintressen och kompetenser. CBUs namn och framtida verksamhet har diskuterats liksom forskningsidéer och forskningsansökningar. Information om konferenser, seminarier eller andra evenemang samt om kommande utlysningar av forskningsmedel har tagits upp.

Intresset för det nystartade centret var redan från början stort bland medarbetare vid Karlstads universitet och anslutningen till forskningsseminarierna som äger rum cirka en gång i månaden har varit god. Vid seminarierna diskuterades bland annat målsättningen för forskningen vid centret och en övergripande beskrivning såväl som ett nytt namn togs fram i ett gemensamt arbete. Följande beskrivning togs fram:

”Centrum för forskning om barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor, CBU, är en flervetenskaplig forskningsmiljö med kompetenser från psykologi, socialt arbete, folkhälsovetenskap, omvårdnad och pedagogik. Forskningen avser barn och unga från födseln till 20-årsåldern. Vi vill genom forskningen bidra till att barn och unga får en bra start i livet med stöd från både familj och samhälle. Vi vill medverka till att barn och unga ska få tillgång till kunskapsbaserad prevention, interventioner och behandlingar.

Forskningen rör förekomsten av olika faktorer relaterade till barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor, risk- och skyddsfaktorer. CBU arbetar också med utvärdering av interventioner för barn, unga och deras familjer som är i behov av stöd. Forskningen är inriktad på tillämpning i praktiken och sker ofta i samverkan med till exempel skola, hälso- och sjukvård eller socialtjänst. Vi vill lyfta vikten av barns och ungas delaktighet och rättigheter, såväl i forskning som i insatser för dem.”

Barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor är ett stort forskningsområde. Målsättningen är att på sikt identifiera några delområden som centrets arbete

särskilt fokuserar på. Under 2021 har arbetet mest varit inriktat på att lära känna varandras forskningsintressen och kompetenser för att hitta och utveckla gemensamma områden.

CBU tillhör fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap, men forskarna som är knutna till centret kommer från olika ämnen vid båda fakulteter på Karlstads universitet. I slutet av 2021 var runt 15 forskare från psykologi, socialt arbete, folkhälsovetenskap, pedagogiskt arbete, omvårdnad och idrottsvetenskap knutna till centret och deltog regelbundet i forskningsseminarier och andra aktiviteter. Forskarna representerar hela skalan från doktorander till nydisputerade till mer seniora forskare och professorer (inklusive emeriti). Ytterligare några forskare har visat intresse för centret och deltagit ibland.

Under året har en webbsida tagits fram i samarbete med biträdande kommunikationschef Christina Knowles, se kau.se/cbu. Konstnären Stina Wirsén har på uppdrag av centret skapat unika teckningar som får användas inom ramen för centrets arbete.

Den 12:e november 2021 hölls en högtidlig invigning av centret där många CBU-forskare och även ledamöter i rådgivande kommittén hade en aktiv roll. Det var möjligt att delta digitalt eller på plats. Intresserade kunde anmäla intresse för fortsatt information om CBU i form av ett nyhetsbrev och ett 70-tal personer anmälde sig.

En rådgivande kommitté utsågs under 2021. I kommittén ingår Ulf Axberg (ordförande, psykolog, professor, Faculty of Social Studies, VID Specialized University, Oslo), Tina Olsson (ledamot, socionom, M.P.A., Ph.D., docent, Institutionen för Socialt arbete, Göteborgs universitet), Elisabeth Kilström (ledamot, regionråd, KD, ordförande Kultur- och bildningsnämnden, Region Värmland), Linda Larsson (ledamot, oppositionsråd S, Karlstads kommun) och Maria EH Larsson (ledamot, docent, forsknings- och utbildningschef Region Värmland). Ytterligare en eller två ledamöter som är forskare och en doktorandrepresentant ska utses längre fram. Ledamöterna är utsedda av rektor efter förslag av fakultetsnämnden för Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap för perioden 2022-01-01 – 2024-12-31.

2. VERKSAMHET

2.1 FORSKNING

Forskningsprojekt som verksamheten deltog i under 2021

Under 2021 deltog forskare från CBU i fyra forskningsprojekt.

1. "SOFIA-studien" är en longitudinell studie om barns sociala, beteendemässiga och fysiska utveckling under ledning av forskare från Örebro universitet. Studien är ett samarbete mellan Örebro universitet, Karlstads universitet och Karlstads kommun. För vidare information om studien, se sofiastudien.nu. Ansvarig forskare vid Karlstads universitet/CBU är Evelina Landstedt i samarbete med Victoria Lönnfjord och Birgitta Persdotter. Finansieringen av deras arbetsinsatser sker dels inom ramen för forsknings- och utvecklingstiden inom tjänsten och dels, när det gäller Evelina Landstedt och Victoria Lönnfjord, genom fakultetens ansökningsstöd som förvaltas av CBU.
2. "Pedagogiska insatser för särskilt begåvade elever i inkluderande utbildningssystem: Forskarskola om pedagogik och särskild begåvning för lärarutbildare", GiftED, med finansiering av Vetenskapsrådet (39 500 000 kr) och pågår under tiden 2021 till 2026. Projektet leds av Valerie Margrain och förvaltas av Institutionen för pedagogiska studier, Karlstads universitet. Gisela Priebe ingår i styrgruppen och är huvudhandledare för två doktorander med inriktning mot särskilt begåvade elevers psykiska hälsa och med anknytning till CBU; ersättningen Gisela Priebe's arbetsinsats förvaltas av CBU. Forskarskolan omfattar sammanlagt 10 doktorander, varav sex vid Karlstads universitet, två vid Stockholms universitet (Mara Westling Allodi) och två vid Mälardalens universitet (Johanna Lundqvist). Se även forskarskolans webbsida kau.se/en/giftedp
Det finns en advisory group med etablerade forskare inom området särskild begåvning där professor Kirsi Tirri (Finland), professor John Munro (Australien) och professor Ella Idsoe (Norge) ingår. Forskarskolan har samarbete med Nordic Network for Gifted Education, kau.se/natverksarskildbegavning.
3. "Ansökningar och etikprövningsbeslut när det gäller barns deltagande i forskning om barn som far illa – rätt att delta, nytta och risker", med finansiering av Riksbankens Jubileumsfond (2 577 000 kr) pågår under tiden 2020 - 2023. Totalt 1 101 977 kr överfördes till CBU från Lunds universitet som var tidigare medelsförvaltare, dnr HS 2022/178. Ansvarig forskare är Gisela Priebe. Projektet genomförs i samarbete med Linnea Wegerstad, universitetslektor vid Juridiska institutionen, Lunds universitet, och professor Sabine Schönfeld, University of Applied Sciences for Social Work, Education and Nursing, Dresden, Tyskland.

4. "Genomförbarhetsstudie gällande samverkan mellan BUP (Barn- och ungdomspsykiatri) och VUP (Vuxenpsykiatri)". Uppdrag av Socialstyrelsen, 500 000 kr, pågår under 2020 - 2022. Totalt 478 132 kr överfördes till CBU från Lunds universitet som var tidigare medelsförvaltare, dnr HS 2022/177. Ansvarig forskare är Gisela Priebe.

Ansökningar om forskningsmedel under året utöver ovan nämnda projekt

1. "BarnSäkert SEEK". Vetenskapsrådet, 317 895 kr, dnr HS 2021/756. Ansvarig forskare Birgitta Persdotter. Avslag.
2. "Från förskolebarn till tonåring – psykisk hälsa i relation till familj, skola och vänner över tid", Kungliga Vetenskapsakademien, 1500 000 kr, dnr HS 2021/871. Ansvarig forskare Evelina Landstedt. Avslag.

Seminarieverksamhet

Under 2021 genomfördes 11 forskningsseminarier, varav de flesta digitalt via Zoom. Tiden ägnades åt att diskutera CBU's målsättning, namn och verksamhet, planering inför invigningen den 12:e november och att förmedla nyheter om webinarier, konferenser, utlysning av forskningsmedel, aktuella rapporter och andra publikationer. Stor vikt lades vid att lära känna varandras forskningsintressen och kompetenser och vid varje tillfälle presenterade någon om sin forskning. I regel deltog mellan 10 och 15 personer. De flesta deltagarna kom från Karlstads universitet, men även forskare från andra lärosäten finns med på sändlistan. Seminarieverksamheten är öppen för alla forskare med intresse för CBU's forskningsområden och tanken är att fortsätta med hybridmöten (både på plats och via Zoom) så att alla som vill kan delta.

2.2 FORSKARUTBILDNING

Under 2021 bedrevs ingen forskarutbildning vid CBU. I slutet av året avslutades rekryteringen av tre doktorander med anknytning till CBU som planeras påbörja sina tjänster i februari 2022. Två av doktoranderna, Nadine Huchthausen och Charlotta Lindvall, ska ingå i forskarskolan GiftED och doktorerar i ämnet pedagogik. Mikael Hagströms doktorandtjänst i ämnet psykologi finansieras med rektorns strategiska medel och hans avhandlingsarbete planeras i anknytning till projektet om etikprövning av forskning om barn som far illa.

Tre doktorandkurser, varav en med anknytning till CBU, är planerade i forskarskolan GiftED. Även andra intresserade doktorander, både på nationell och på internationell nivå, kommer att få möjlighet att delta. Kurserna kommer att handla om 1) High ability, giftedness and learning: theories and methods in gifted education and research, HT2022, 7,5 hp, Stockholms universitet, 2) Gifted education

didactics and differentiation in preschool and school, HT 2023, 7,5 hp, Mälardalens universitet, 3) Social-emotional and psychological wellbeing for gifted children and youth, HT 2024, 7,5 hp, Karlstads universitet/CBU. Den tredje doktorandkursen kommer att planeras och genomföras av Gisela Priebe och Valerie Margrain.

2.3 PERSONAL SOM UNDER 2021 DELTOG I VERKSAMHETEN

Procentuppgifterna inom parentes anger andel av heltid på årsbas.

- **Gisela Priebe**, professor i psykologi och föreståndare CBU (22%)
- **Carolina Jernbro**, universitetslektor i folkhälsovetenskap och biträdande föreståndare CBU (4%)
- **Jennie Särnmark**, administratör (3%)
- **Evelina Landstedt**, universitetslektor i socialt arbete och docent i folkhälsovetenskap (4%)
- **Victoria Lönnfjord**, universitetsadjunkt i socialt arbete (8%)

Förhoppningen är att kunna utöka personalen framöver när det gäller tidsomfattningen och antal personer. Övriga forskare deltar i mån av tid inom ramen för de tjänster de har i sina respektive ämnen:

- **Kjerstin Almqvist**, senior professor i psykologi
- **Malin Anniko**, universitetslektor i psykologi
- **Charlotte Bäckman**, universitetslektor i psykologi, även Centrum för tjänsteforskning
- **Henrik Gustafsson**, professor i idrottsvetenskap, institutionen för pedagogiska studier
- **Staffan Janson**, professor emeritus, folkhälsovetenskap
- **Valerie Margrain**, professor i pedagogiskt arbete
- **Birgitta Persdotter**, universitetslektor i socialt arbete, även FoU Välfärd Värmland
- **Stefan Persson**, universitetslektor i socialt arbete
- **Maria Tillfors**, professor i klinisk psykologi
- **Brian Unis**, universitetslektor i omvårdnad

Ytterligare forskare deltar mer eller mindre regelbundet i CBUs forskningsseminarier.

2.4 INTERNATIONELLT

CBUs internationella kontakter i pågående forskningsprojekt framgår av beskrivningen av forskningsprojekten i avsnitt 2.1.

Enskilda forskare med anknytning till CBU har i varierande grad internationella kontakter och nätverk. Till exempel sitter CBUs föreståndare och biträdande föreståndare i NFBOs (Nordisk Förening mot Barnmisshandel och Omsorgssvikt) styrelse.

2.5 SAMVERKAN

Invigningen av CBU den 12:e november 2021 vände sig till medarbetare och studenter vid Karlstads universitet, medarbetare vid andra lärosäten och organisationer, praktiker och intresserad allmänhet.

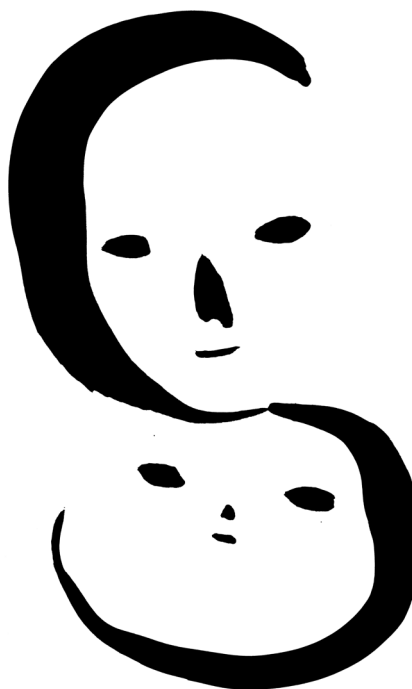
Under år 2021 utsågs en rådgivande kommitté för CBU som börjar sitt arbete 2022 (se närmare beskrivning av kommitténs sammansättning i inledningen). Ledamöterna i kommittén kommer från andra lärosäten (Göteborgs universitet och VID Specialized University, Oslo), Region Värmland och Karlstads kommun, vilket breddar CBUs kontaktyta och ökar möjligheterna till samverkan.

I de kontakter med kommuner och regionen i Värmland som har förekommit under 2021 har det genomgående uttryckts ett stort intresse för CBUs arbete, framför allt för inriktningen mot barns och ungas psykiska hälsa och implementeringen av forskningsresultat i praktiken.

Enskilda forskare med anknytning till CBU har kontakter och aktiviteter för samverkan som kan stärka CBUs framtida arbete med samverkan.

2.6 LOKALER OCH UTRUSTNING

CBU har inga egna lokaler och ingen egen utrustning. Forskare med anknytning till CBU har sina kontor inom sina respektive ämnen.

2.7 UPPFÖLJNING OCH UTVECKLING AV VERKSAMHETEN

Styrkor:

CBU består av en flervetenskaplig grupp forskare med gedigna erfarenheter av både epidemiologisk och tillämpad forskning. Det finns en bred representation av forskare från olika ämnen och i olika faser av sin forskarkarriär.

Det finns redan projekt och forskningsmedel som förvaltas av CBU, vilket i sig kan vara en drivkraft för att utveckla nya forskningsfrågor som genererar nya projekt. Flera nya doktorander med anknytning till CBU kommer att börja under 2022 vilket på sikt kommer att bidra till att öka produktiviteten i form av publikationer och kunskapspridning.

Seminarieverksamheten är öppen för alla forskare med intresse för CBU:s forskningsområden och tanken är att fortsätta med hybridmöten (både på plats och via Zoom) så att alla som vill kan delta. Det har varit framgångsrikt att väcka intresse för seminarierna både hos dem som vill engagera sig i större omfattning och hos dem som bara kan delta ibland.

Invigningen av CBU i november 2021 bidrog till att göra CBU mer känd både hos medarbetare vid Karlstads universitet, hos forskare på nationell och inte minst hos det omgivande samhället.

Svagheter:

Till centrets svagheter hör framför allt brist på tid hos forskarna som är knutna till centret. Under uppbyggnadsfasen beror det delvis på att många är engagerade i projekt som startade innan CBU kom till och att dessa projekt behöver slutföras innan man kan ta på sig nya projekt. Forskarna har för närvarande ofta inte utrymme i sin tjänst för uppdrag inom CBU. Detta kan leda till att det kan vara svårt att medverka i olika sammanhang eller att ta interna eller externa uppdrag med kort varsel. Det begränsar CBU:s möjlighet att aktivt delta i för centret relevanta sammanhang i den utsträckning som skulle vara önskvärd.

Några forskningsämnen som till exempel sociologi, omvårdnad eller oral hälsa är hittills inte alls eller i liten omfattning representerade i CBU.

Möjligheter:

Barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor är ett aktuellt ämne där det finns ett stort intresse inte bara i forskarvärlden utan också i samhället, bland allmänheten samt professionella och organisationer som arbetar med dessa frågor. Det finns därför goda möjligheter att finna samarbetspartners för tillämpad forskning och spridning av resultaten.

Det finns också goda möjligheter att ansöka om forskningsmedel inom ramen för riktade utlysningar. Till exempel har Forte två särskilda satsningar i form av 10-åriga forskningsprogram som är relevanta för CBU:s forskning: Nationellt program för tillämpad välfärdsforskning (från 2017), Nationellt program för forskning om psykisk hälsa

(från 2021). Vetenskapsrådet ansvarar för ett tioårigt nationellt forskningsprogram om brottslighet där bland annat frågor om vålds- och sexualbrott mot barn, våld i ungas relationer samt sexuella trakasserier ska inkluderas och där de första utlysningarna förväntas öppna 2022.

Hot:

CBU har ett stort forskningsområde som rymmer många angelägna frågor. Förväntningarna från olika aktörer inom och utanför akademien är stora. Det finns en risk att den forskning som initieras och bedrivs på CBU kan komma att sträcka sig över för många områden som var för sig är relevanta, men som inte blir tillräckligt starka för att kunna bygga upp spetskompetens.

En annan risk är att akademien och det omgivande samhället kan ha olika lång framförhållning i sin planering vilket försvårar ett flexibelt samarbete. Medan akademien ofta har mycket lång framförhållning med tidsplanering som sträcker sig halvår eller år framåt, kan det finnas behov hos potentiella samarbetspartners att forskare kan ta på sig uppdrag eller medverka i projekt med kort varsel.

Analys

Under de närmaste åren finns det behov av att konsolidera centret och att utöka verksamheten så att det finns fler aktiva forskare med forskningsprojekt och publikationer i centret. Det finns också ett behov av att identifiera några fokusområden för forskningen för att kunna utveckla en tydligare spetskompetens. Tre områden har diskuterats: (1) forskning med anknytning till skola, elevhälsa och socialtjänst, (2) klinisk forskning med koppling till hälso- och sjukvård och (3) forskning om våld och övergrepp. Detta kommer CBU:s forskargrupp att diskutera vidare under 2022. Målet är en kraftsamling för att kunna bygga upp en långsiktig och stark forskningsmiljö.

En stor del av forskningen vid CBU är inriktad mot tillämpning i praktiken. Det finns en stor efterfrågan från praktiken att ta del av forskningsresultat, men även av praktikinära forskning i samverkan. Forskningsfinansiärer efterlyser i ökad utsträckning samverkan mellan forskning och praktik som en förutsättning för att bevilja medel. Flera forskare med anknytning till CBU har redan idag ett nära samarbete med kommuner, hälso- och sjukvård och organisationer/myndigheter som arbetar med barns och ungas psykiska hälsa och uppväxtvillkor, både på lokal och på nationell nivå. Det handlar till exempel om samverkan med Socialstyrelsen, SKR, Region Värmland och kommuner i Värmland. En viktig fråga för CBU under kommande år är att utveckla ett långsiktigt och hållbart samarbete med praktiken. Vi behöver arbeta vidare med de strukturella förutsättningarna för samverkan som går utöver enskilda forskares kontakter och nätverk så att även CBU generellt uppfattas som en värdefull samarbetspartner.

